

REKOMENDACJE MŁODZIEŻOWE DOTYCZĄCE SPOSOBÓW WŁĄCZANIA MŁODZIEŻY DO ŻYCIA W
SKOMUNIKOWANYM, RÓŻNORODNYM I WŁĄCZAJĄCYM SPOŁECZEŃSTWIE,
Stowarzyszenie Europe4Youth

MAŁOPOLSKI DIALOG MŁODZIEŻY

REKOMENDACJE MŁODZIEŻOWE¹

PO WIELKIM FINALE MAŁOPOLSKIEGO DIALOGU
MŁODZIEŻY

31 MAJA I 2 CZERWCA 2016

DOT. SPOSOBÓW WŁĄCZANIA MŁODZIEŻY DO ŻYCIA W
SKOMUNIKOWANYM, RÓŻNORODNYM I WŁĄCZAJĄCYM
SPOŁECZEŃSTWIE

Poniższe rekomendacje powstały w wyniku finału projektu „Małopolski Dialog Młodzieży” (projekt Erasmus+ KA3, 2015-2016), który polegał na kilkamiesięcznych konsultacjach młodych ludzi w ich szkołach i placówkach. Odbywały się w formie gry planszowej „RozgryzTO” (www.rozgryzto.pl), w wyniku której zebrano pomysły na to, jak rozwiązywać problemy społeczne dotyczące młodych. Zwycięzcy turniejów szkolnych wzięli udział w Finałach, które odbyły się w formie gry miejskiej na temat sposobów zapobiegania wielowymiarowemu wykluczeniu młodzieży. Uczestnicy zaprezentowali swoje pomysły decydentom, specjalistom i reprezentantom różnych sektorów podczas debat 31 maja i 2 czerwca 2016 roku. Wyniki tychże debat prezentujemy Państwu poniżej.

Zanim przejdziemy do konkretnych propozycji, należy prześledzić, w jaki sposób młodzi ludzie widzą problem, gdzie są jego źródła i jakie cele będą miały propozycje rozwiązań.

Wykluczenie młodzieży było rozumiane szeroko – jako ograniczenie dostępu do uczestnictwa w ważnych obszarach życia społecznego z powodów, nad którymi nie ma kontroli. Dotyczyło to zarówno poziomu makro: jak uczestnictwo w rynku pracy, w edukacji na wysokim poziomie, w społeczeństwie obywatelskim, w obiegu informacji, w rodzinie, czy w kontakcie z innymi członkami społeczności; jak i poziomu mikro: uczestnictwa w życiu klasy, kontaktach towarzyskich, komunikacji w Internecie, czy podejmowaniu wspólnych decyzji w grupie. Tutaj wykluczenie łączy się z takimi zjawiskami jak bullying (prześladowanie), uprzedzenia i stereotypy, czy kwestie bezpieczeństwa w Internecie.

---

¹ Uczestnikami Finałów byli młodzi ludzie w wieku 15-22, reprezentanci szkół ponadgimnazjalnych, ostatnich klas gimnazjum i kilkoro studentów pochodzący z: Krakowa, Tarnowa, Nowego Targu, Nowego Sącza, Oświęcimia, Suchoj Beskidzkiej, Sułoszowej, Wawrzeńczyk, Sędziszowa Małopolskiego.

Grupami narażonymi na wykluczenie są zatem nie tylko osoby niepełnosprawne, pochodzące z ubogich rodzin, domów dziecka, wychodzące z zakładów karnych, czy mieszkające na defaworyzowanych obszarach. Na wykluczenie narażeni są wszyscy, których potrzeby są pomijane lub nierozumiane, którzy są niewidoczni, lub którzy nie widzą możliwości lub nie mają chęci pokazania swojego istnienia. Ciekawym wątkiem w rozmowach z młodymi ludźmi było również samo-wykluczanie, którego źródła tkwią w radykalizacji i antyspołecznych nastawieniach młodych ludzi. Radykalizm widzą jako niebezpieczny, kiedy ma źródła w manipulacji i powielaniu nie-swoich przekonań oraz kiedy łączy się z przemocą (w tym mową nienawiści).

CELE PROPONOWANYCH ROZWIĄZAŃ

Młodzi ludzie, aby ograniczyć ryzyko wykluczenia, widzą konieczność:

uczestnictwo w życiu politycznym

dostęp do informacji

integracja społeczna

- zwiększenia pozycji młodych ludzi w dialogu społecznym – zagwarantowania wszystkim młodym ludziom (nie tylko tym, którzy są najczęściej reprezentowani w Radach Młodzieży) narzędzi do wyrażania własnych opinii,
- zagwarantowania młodym ludziom możliwości świadomego i samodzielnego kształtowania własnych poglądów i rozumienia ich konsekwencji,
- uświadomienie dorosłych, że zdanie młodzieży się liczy i że musi być brane pod uwagę, a przynajmniej wysłuchane z szacunkiem,
- zrozumienia roli młodzieży w społeczeństwie obywatelskim i praw dzieci i młodzieży do wyrażania własnych poglądów,
- zagwarantowania młodym ludziom (zwłaszcza poza dużymi ośrodkami miejskimi) rzeczywistego dostępu do informacji o możliwościach w życiu – o ścieżce edukacji, pracy, przedsiębiorczości, wyjazdów, nauki, możliwościach, jakie daje UE (niewiedza o tym hamuje możliwość samodzielnego i świadomego kształtowania własnego życia, a dostęp do informacji jest czynnikiem wykluczającym),
- dostosowanie formy i kanałów przepływu informacji do młodzieży,
- umożliwienia młodzieży podejmowania samodzielných działań, inicjatyw młodzieżowych, stworzenie przestrzeni do popełniania błędów i uczenia się na nich,
- zapewnienie poczucia równości wobec starszych oraz zapobieganie dyskryminacji młodych ludzi ze względu na wiek,
- zapewnienie możliwości poznawania się i integracji między różnymi grupami młodzieży, bez względu na żadne z kategorii, m.in. płeć, pochodzenie, miejsce zamieszkania, wyznanie, przynależność rasową, orientację seksualną i tożsamość płciową, czy sprawność psycho-fizyczną.

PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ:
UCZESTNICTWO W ŻYCIU POLITYCZNYM

 Poziom
lokalny

- Proponuje się program „Debat politycznych” dla szkół, w którym uczniowie szkół otrzymują przestrzeń i mały budżet na organizację spotkań w szkole lub poza nią, sami zapraszają gości (polityków, specjalistów, dziennikarzy), z którymi chcą porozmawiać aby rozwiązać swoje wątpliwości na temat poglądów, które głoszą i które chcą skonfrontować. Dyskusja powinna być prowadzona na partnerskich zasadach i być podsumowana przez przyznanie konsekwencji danych poglądów na gospodarkę, społeczeństwo itd. Bieżące tematy polityczne powinny być dyskutowane merytorycznie i bezstronnie w szkole, w ramach lekcji WOS oraz poza nimi.
- Proponuje się utworzenie młodzieżowego gabinetu cieni, lub tzw. „Ministerstwa Młodzieży – Równych Szans”. W skład tego ciała wchodziłoby ministrowie odpowiedzialni za sprawy młodzieży (MEN, MRPiPS, MSiT i inne w zależności od dyskutowanych tematów) oraz wybierana reprezentacja młodzieży (proporcjonalnie: wsie i miasta, każde województwo, różne środowiska, w tym mniejszości, różne kategorie wiekowe). Ciało to miałoby służyć:
  - ✓ rozwiązywaniu problemów młodzieży z udziałem młodzieży,
  - ✓ przełamywaniu utartych schematów i kreatywnemu rozwiązywaniu problemów,
  - ✓ ukazywaniu rzeczywistych problemów i potrzeb młodzieży różnorodnej,
  - ✓ sprzyjaniu poczuciu sprawczości młodzieży i współodpowiedzialności za sprawy publiczne.

 Poziom
krajowy

Organ ten musiałby być obowiązkowo konsultowany przy planowaniu prawa związanego z młodzieżą, a odrzucenie opinii powinno być szczegółowo uzasadniane podczas wspólnych posiedzeń. Udział w organie byłby dla młodzieży kadencyjny i wiązałby się z szeregiem szkoleń i spotkań poszerzających kompetencje obywatelskie młodzieży. Organ powinien być niezależny i zarządzany przez młodzież.

 Poziom
lokalny

- Proponuje się zwiększenie roli samorządów szkolnych i zmiany trybu podejmowania decyzji w szkołach na taki, który umożliwi młodzieży współdecydowanie o najważniejszych sprawach w szkole (demokratyzacja szkół).
- Wprowadzenie obowiązkowych konsultacji władz lokalnych z młodzieżą w przypadku decydowania o sprawach dotyczących młodzieży. Konsultacje te powinny być organizowane w każdej szkole, na uczelniach oraz w punktach publicznych we wszystkich miastach i wsiach. Informacja o konsultacjach powinna być ogłaszana tak, by dotarła do wszystkich

młodych ludzi bez względu na jakąkolwiek kategorię (płeć, pochodzenie, stopień sprawności itd.). Kampanie informacyjne powinni prowadzić sami młodzi ludzie, forma konsultacji powinna być interaktywna (z możliwością angażowania się w dyskusje), a czas na zorganizowanie konsultacji nie powinien być krótszy, niż 30 dni.

- Stworzenie osobnego sektora budżetu obywatelskiego dla młodzieży, w którym można by było zgłaszać pomysły i głosować bez limit wieku, a projekty realizowane byłyby przez młodzież lub przynajmniej z udziałem młodzieży oraz organizacje młodzieżowe.
- Stworzenie systemowego wsparcia dla organizacji młodzieżowych na każdym poziomie.

DOSTĘP DO INFORMACJI

Poziom
lokalny

- Promocja i upowszechnienie instytucji typu „Centra Młodzieży” w każdym mieście, małej miejscowości i na wsiach (w ramach możliwości infrastrukturalnych mogłyby to być biblioteki lub wiejskie centra kultury). Ważne jest istnienie punktu informacji (offline i online) o łatwym dostępie dla wszystkich młodych ludzi. Takie centra miałyby wspierać ich w organizowaniu własnych przedsięwzięć, wymian międzynarodowych, pozyskiwaniu funduszy oraz oferowały informację o możliwościach dla młodzieży, wyborze ścieżki edukacji i kariery, pomoc psychologiczną i rozwojową, wsparcie na zasadach szacunku i partnerstwa przez wykwalifikowane ku temu osoby.
- Rozwijanie programów dla młodzieży rozwijających możliwości wyjazdów i poznawania świata, różnych sposobów życia, myślenia, mieszkania, uczenia się (np. krajowy, czy lokalny odpowiednik Erasmus+, czy EVS).
- Wprowadzenie aplikacji systemowej (Windows, Android) – kanału informacyjnego, aby zwiększyć dostępność do informacji o projektach dla młodzieży, eventach, aktywnościach lokalnych oraz działalności organizacji młodzieżowych.
- Istniejącą sieć informacji europejskiej dla młodzieży Eurodesk powinny współtworzyć lokalne instytucje i centra młodzieży oraz władze lokalne, aby zwiększyć jej relewantność na poziomie lokalnym i zasięg do wszystkich młodych ludzi – zwłaszcza tych, którzy najbardziej potrzebują informacji.
- Organizowanie dodatkowych godzin w tygodniu, w każdej szkole na temat możliwości własnego rozwoju dla młodzieży. Ponadto, ważne jest przygotowanie kadry nauczycielskiej do angażowania młodych ludzi, motywowania do aktywności i pracy partnerskiej metodami edukacji pozaformalnej.

- Praca z młodzieżą nad jej kompetencjami docierania do informacji, weryfikowania informacji z *social media*, czy umiejętności odczytywania manipulacji (kompetencje medialne i informacyjne) poprzez:
  - warsztaty w szkołach nt. „skrzywienia” medialnego, prezentowania treści, odróżniania faktów od komentarzy,
  - warsztaty z zakresu mediów społecznościowych i bezpieczeństwa danych w sieci,
  - warsztaty dotyczące zachowań i języka w Internecie.

INTEGRACJA SPOŁECZNA

- Integracja osób niepełnosprawnych z osobami sprawnymi poprzez:
  - ✓ wspólne miejsca pracy,
  - ✓ wspólną edukację lub regularną współpracę szkół i wymianę uczniów,
  - ✓ regularne możliwości międzynarodowej wymiany młodzieży i przygotowanie młodzieży do takich wymian,

Wyjaśnienie: brak segregacji sprzyja wzajemnemu poznawaniu się i swoich potrzeb i gwarantuje branie pod uwagę tych potrzeb w przyszłości. Młodzież chce poznawać inne młode osoby (np. mniej sprawne) i ich potrzeby w sposób, który im nie będzie uwłaczał, ani segregował.

- Regularne happeningi umożliwiające poznanie się osób z różnych grup społecznych, w tym zagrożonych wykluczeniem, dyskryminowanych, niewidocznych w społeczeństwie (np. Żywa Biblioteka: www.zywabiblioteka.pl).
- Możliwość regularnych konsultacji z różnymi specjalistami (psycholodzy, terapeuci) w sposób niewykluczający, ani nie stygmatyzujący osób udających się po pomoc.
- Przygotowanie wszystkich nauczycieli do pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem, lub wykluczoną. Wskazywanym problemem była niska świadomość nt. wykluczania wśród nauczycieli, którzy nierzadko sami przyczyniają się do dyskryminowania pewnych uczniów i ich stygmatyzację.
- Zwiększenie możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych przez szkoły, centra młodzieży, domy kultury itp. na edukacyjne potrzeby dzieci z ubogich rodzin:
  - ✓ kursy,
  - ✓ darmowe bilety do: kin, teatrów, muzeów,
  - ✓ darmowe zajęcia wyrównawcze,
  - ✓ propagowanie Karty Dużej Rodziny,

✓ aplikowanie do Klasy BGŻ.

- Edukację integracyjną należy rozpoczynać już od przedszkola, kiedy dzieci nie widzą podziałów i najnaturalniej się integrują. Należy dbać o to, by w grupie nie dochodziło do negatywnych zjawisk oraz pracować z rodzicami, by dostrzegli wartość integracji społecznej, a nie oddzielali swoich dzieci od dzieci innych grup społecznych.
- Uświadamianie różnorodności w społeczeństwie oraz podnoszenie świadomości na temat różnych aspektów wykluczenia metodami pozaformalnymi, np. tzw. „żywy przykład” – spotkania z ludźmi z różnych środowisk, subkultur, religii, czy też z osobami pracującymi w poruszanej tematyce, np. pracownicy socjalni, psychologowie, władze.
- Ułatwienie komunikacji mniejszych miejscowości z dużymi miastami np.: poprzez zwiększenie liczby autobusów, nakładów na inne środki transportu, infrastrukturę, dostęp do Internetu. Ważne jest także decentralizowanie oferty edukacyjnej, czy kulturalnej z miast na okolice (integracja peryferii z centrami).
- Propozycje projektów: „Złap kumpla i kumpelę”, czy „Twoja przyszłość”. Projekt dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i średnich, który miałby za zadanie rozwijać kompetencje społeczne, interpersonalne aby przeciwdziałać stereotypom i uprzedzeniom, a przez to zapobiegać wykluczaniu innych. Polegałby na intensywnej wymianie międzykulturowej uczniów danej szkoły, którzy wysłani byłiby na wolontariat zagraniczny (np. polegający na pracy z młodzieżą defaworyzowaną) i wracali z bagażem doświadczeń i spostrzeżeń, którymi dzieliliby się z rówieśnikami. Projekt do zrealizowania np. w ramach wolontariatu europejskiego EVS.
- Uświadomienie przedsiębiorcom wartości wolontariatu i kompetencji miękkich oraz wrażliwości na los wykluczonych.

Poziom
lokalny

Autorzy rekomendacji:

Natalia Chmura, Natalia Tryba, Alicja Ziomek, Kinga Matoga, Klaudiusz Maślanka, Filip Gacek-Kolota, Jan Pacyga, Maksym Maruszczak, Kamil Czyszczoń, Patryk Myjak, Aleksandra Kutyla, Edyta Górzka, Mateusz Stolarczyk, Anna Strzałkowska, Aleksandra Galas, Dawid Zieleń, Gabriela Początek, Julia Poseł, Mateusz Wawrań, Piotr Lisicki, Zuzanna Kowenicka, Katarzyna Nowak, Dominika Ramza, Monika Gruszczak, Filip Kućka, Damian Jabłoński, Jacek Godzicki, Edyta Woźniak, Marlena Mólka, Kinga Duda, Marzena Motyka, Barbara Cięciwa, Małgorzata Śmierciach, Agnieszka Gorgula, Dominik Feret, Magdalena Żegleń, Anna Łagowska, Marioa Gašior, Weronika Polek, Aleksandra Wrona, Magdalena Kolebuk, Paulina Chrony, Karolina Hudziak, Karol Sobański, Mikołaj Kraus, Jacek Pajak, Partycja Mikołajek, Bartłomiej Kiszka, Aleksandra Woszczek, Krzysztof Dziedzic, Joanna Kijak, Kinga Bazela, Agnieszka Piszczek, Agnieszka Bazela, Magdalena Król, Julian Szymański, Jan Frasiak, Karol Przybek, Maciej Adamczyk, Gabriela Mildner

Opracowanie rekomendacji:

Stowarzyszenie Europe4Youth, Ul. Urzędnicza 14/1, 30-051 Kraków, email: info@europe4youth.eu